

Henri de Toulouse-Lautrec

26 april 2024

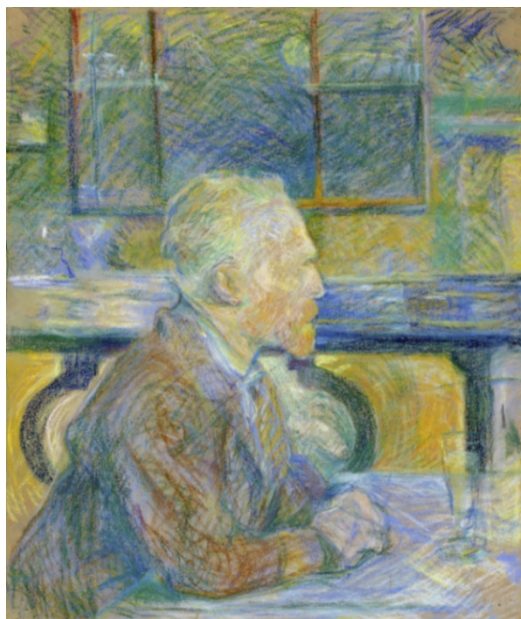

Kathedraal Sainte-Cécile.

Een maand geleden waren we voor de eerste keer in Albi, *la Ville rouge*, zo genoemd vanwege de vele in rode baksteen opgetrokken huizen en gebouwen. De stad is vooral bekend vanwege de kathedraal Sainte-Cécile, de grootste bakstenen kathedraal ter wereld. Het is een van Frankrijks oudste steden met een gaaf geconserveerd middeleeuws centrum.

Naast de kathedraal ligt het museum Toulouse Lautrec, het voornaamste doel van ons bezoek. Het is gevestigd in het kolossale, voormalige bisschoppelijk paleis. De naam Toulouse-Lautrec roept onmiddellijk het beeld op van de *Belle Époque*, de tijd waarin de kunstenaar leefde en werkte. Ze begint vanaf ongeveer 1875 begint en eindigt met het uitbreken van WOI in 1914. Het waren veertig jaren van betrekkelijke welvaart en politieke stabiliteit, waarin kunst en wetenschap konden gedijen.

Henri comte de Toulouse-Lautrec wordt in 1864 te Albi geboren in een oud adellijk geslacht. Zijn ouders zijn volle neef en nicht van elkaar. Hun bloedverwantschap zal het jonge, vrolijke, intelligente jongetje later diep ingrijpende gezondheidsproblemen opleveren. In zijn puberteit breekt hij beide dijbenen en wordt zijn dwerggroei zichtbaar. Voortaan zal hij leunend op een wandelstok door het leven moeten, een bolhoed op zijn hoofd: de fontanel groeit niet dicht. Gezegend met een uitzonderlijk teken- en schilderstalent verruilt hij op 17-jarige leeftijd Albi voor Parijs. Daar gaat hij in de leer bij gerenommeerde meesters. In het atelier van historieschilder Fernand Cormon (wie kent hem nog?) ontmoet hij Emile Bernard en Vincent van Gogh, met wie hij bevriend raakt. Hoewel van adellijke afkomst - hij is graaf - voelt hij zich niet thuis in de Parijse aristocratische kringen met hun elitaire karakter. Hij zoekt zijn toevlucht bij mensen die, net als Van Gogh, niet afgaan op uiterlijkheden en niets geven om sociale status.

Portret van Vincent van Gogh, Toulouse-Lautrec
Van Gogh Museum.

Het meest op zijn gemak voelt hij zich in de volkswijk Montmartre, het uitgaanscentrum voor de gewone man en de bohemien, voor de schrijver en de schilder met een smalle beurs. In cabarets, cafés, circussen en danspaleizen ontmoet hij zangeressen en danseressen, die hij op doek zal vereeuwigen. In de bordelen, die op de Butte Montmartre niet ontbreken, gaat hij om met vrouwen van lichte zeden, maar met een warm hart. Zij accepteren hem zoals hij is en - niet onbelangrijk - ze zijn bereid ongedwongen voor hem te poseren.

Hij is een pionier op het gebied van de kleurenlithografie, een nieuwe techniek. Met eenvoudige middelen weet hij optimale, artistieke effecten

te bereiken. Zijn perfecte beheersing van deze techniek komt hem goed van pas: er is een groeiende vraag naar reclameaffiches, die cafés en cabarets steeds meer gaan gebruiken om klanten te trekken. Zijn affiche van de Moulin Rouge, geopend in 1889, maakt hem op slag beroemd in heel Parijs.

Zowel thema's als vormgeving vallen op in kunstenaarskringen, die nog steeds grotendeels gedomineerd worden door de impressionisten. De kleuren van zijn schilderijen worden steeds feller en kondigen al de fauvisten van begin 20e eeuw aan. Het karikaturale karakter van veel van zijn tekeningen en portretten, wijst,

Au lit, Toulouse Lautrec 1893. Musée d'Orsay

Au salon de la rue des Moulins.
Musée Toulouse-Lautrec

samen met zijn spontane, snelle schetsen, richting het latere expressionisme. Met zijn persoonlijke, onconventionele stijl, zowel qua vorm als thematiek, heeft hij een blijvend stempel gedrukt op de moderne kunst.

De donkere kanten van de *Belle Epoque*, de sociale hypocrisie, de bittere armoede van de onderklasse, de uitbuiting van vrouwen, vinden bij hem een niet eerder getoonde, authentieke expressie. De *Belle Epoque* wordt in zijn werk noch verheerlijkt, noch veroordeeld. Hij observeert en registreert, het oordeel is aan ons. Helaas eisen zijn artistieke inspanningen en de onstuimige manier waarop hij zich in het bruisende nachtleven stort, hun tol. Zijn observatievermogen neemt geleidelijk af, evenals zijn artistieke ambitie. Hij drinkt steeds meer, lijdt aan syfilis, en sterft uitgeblust, slechts 36 jaar oud.

Het indrukwekkend aantal schilderijen, pastellen, tekeningen, schetsen en litho's, dat hij na een kort leven nalaat, tekent de gedrevenheid waarmee hij altijd en overal met pen en penseel actief was. Voor hem moet het schilderen een middel zijn geweest om het echte leven te vergeten. Kunst wordt wel vaker uit ongeluk en frustratie geboren. Soms is zij zelfs nodig om te overleven.

Henri de Toulouse-Lautrec.
Foto Paul Sescou, 1894.